Štev. 31. V Ljubljani, 31. julija 1908. XLVIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja **vsak petek popoldne.** Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za **oznanila** je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po **20 h** za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine **6 K.**

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Izletnikom v Prago!

Tvrdka A. Wilder i drug v Zagrebu, Akademički trg 7, ki prireja poseben vlak v Prago, je izpremenil načrt izleta v toliko, da se odpeljemo v Prago **dne 7. avgusta t. l.** in ne 8., kakor je bilo prvotno določeno.

Iz Zagreba se odpelje vlak ob 4·06 popoldne in pride na Zidan most ob 5·53. Tam se pridružimo Hrvatom in Srbom tudi mi. Kdor se hoče voziti s tem vlakom, naj se zglasi najkasneje **do 2. avgusta in pošlje denar za vožnjo.**

Oni, ki so se prvi zglasili za izlet, bodo dobili te dni legitimacije, onim pa, ki so se zglasili pozneje, jih pošljem, ko jih dobim iz Prage. Če bi pa kdo, ki se je zglasil šele te dni, ne dobil legitimacije, naj ga to nič ne moti, skrbel bodem, da jo dobi v Pragi.

Do danes se je priglasilo 44 udeležencev.

L. Jelenc.

Naše narodnostne razmere — in naša narodna šola.

(Govoril Ivan Prekoršek na shodu slovanskega naprednega dijaštva v Pragi.)

V drugi polovici 6. stoletja po Kr. se začenjajo priseljevati Slovenci do alpskih dežel.

Sedmo stoletje zaključi proces njihove naselitve in pomeni dobo največjega razširjenja slovenskega ozemlja s središčem v Korotanu.

Vsi poskusi vstvariti trajno državno jednoto, ki bi mogla braniti politično samostojnost, končajo brezuspešno. Nemška frankovska država in zmaga tuje cerkve in nemškega duhovnika pomeni konec narodove samostojnosti na zunaj in znotraj. Gradovi, samostani in cerkve tvorijo predstraže tujega nasilja in strejo narod v spone gospodarske duševne in politične sužnosti, predno se je zavedal samega sebe, predno si je zamogel vstvariti — ločen in razdeljen po geografični legi svojega teritorija — svoj naravni center, ki bi družil periferije z osrčjem in dal podlago skupnega, enotnega dela.

Stoletja se ponavljajoči navali Avarov, Madžarov in Turkov tvorijo drugo temno črto na zgodovinski sliki slovenske preteklosti.

Mogoče, nekako spontani izraz narodne samobitnosti in obupne odpore proti telesnemu in duševnemu suženjstvu pomenja doba kmečkih uporov in slovenske reformacije. Narod začenja živeti sebi, začenja delati za se. Po kratkih letih toliko obetajočega življenja nastopita zopet združena zgodovinska nositelja sužnjosti slovenske, država in cerkev ter uničita sadove narodnega dela in mu zastavita pot k napredku in kulturi.

To je slika naše preteklosti, slovenska je ta preteklost, hlapčevali smo in delali za druge, niso nas družili lastni interesi, družila nas je tuja sila, služili smo tujim koristim. Janičarji iz lastnih naših vrst so nas tirali in še tirajo k temu.

Ideje revolucije pomenijo tudi v našem narodu novo pomlad življenja, tudi za naš že pozabljen narod nastopi doba narodnega probujenja, začenjajo se boji za narodno-jezikovno ravnopravnost v šoli in uradu — boji za politično moč narodovo. Izčrpali so nam ti boji doslej najboljše moči, ovirali so naš gospodarski in kulturni razvoj, in danes ob 60letnem jubileju narodovega probujenja, ko so tudi že za nami časi samo narodne politike, ko se je tudi pri nas že izvršila ostra diferencijacija političnega življenja, tvorimo Slovenci v državi narod četrte vrste, ki še nimamo najprimitivnejših predpogojev za kulturni in gospodarski razvoj. Ob nas bije ves naval nemštva proti jugu in jugovzhodu, stremeč ob Adrijo, ob edini naš emporij Trst, v nas poskuša avstrijska vlada z vsemi nepostavnimi sredstvi in z vso brutalnostjo izvesti germanizacijo, ki so jo drugi narodi že odbili.

Je navada, če razpravljajo zastopniki tlačenih avstrijskih slovanskih narodov o svojem položaju in kulturnih zahtevah, da skuša drug z drugim nekako tekmovati v tem, da izgleda njegov narod bolj ko mogoče brezpraven.

To je naša tradicijonalna navada, ki mora med nami izginiti, ako hočemo zares drug drugega poznati in pravilno presojati medsebojne potrebe in zahteve in videti, kje treba v prvi vrsti pomoči celoti v obrambo posameznega slovanskega plemena. Treba je torej nam vsem jasne, resnične slike tega, kar imamo, da moremo na podlagi obstoječega staviti skupne zahteve in skupno delati za njih realizacijo. V tem vidim za napredno slovansko akademično mladino, posebej še avstrijsko, pot, ki jo moramo nastopiti mi — pot na zunaj ne vsikdar tako prijetna in „mogočno slovanska“ kakor je ona naših slovanskih politikov, a na znotraj realnejša, resničnejša.

Ne govorimo o izgubah, ki jih je utrpel slovenski živelj in slov. ozemlje od narodove naselitve v te kraje do današnjega dne. Ali ta proces germanizacije in italijanizacije našega življa še za nas ni skončan, vrši se dalje pred našimi očmi. In ta prodirajoča germanizacija preko nas do Trsta, ki rodi zlasti na Koroškem Štajerskem in Gorenjskem naravnost grozeče uspehe, nam kaže vso resnost in nevarnost našega položaja, ne more in sme pa biti vseeno bratskim slovanskim narodom, ki v interesu lastnega razvoja ne morejo pripustiti take okrepitve nemštva na jugu, ki bi pomenilo uničujočo gospodarsko in kulturno premoč nad Slovani.

Po vladnem ljudskem štetju iz l. 1900. štejemo Slovenci, razdeljeni na Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko 1,192.780 duš ter tvorimo samo na Kranjskem večino. Prihodnja tabela nam kaže v procentih ves naš razvoj, oziroma nazadovanje od leta 1846, oz. 1830. do l. 1900. Slovenci tvorimo na:

	Kranjskem	Štajerskem
leta 1830.	—	38·86 %
„ 1846.	88·10 %*)	36·20 %
„ 1880.	93·70 %	32·70 %
„ 1900.	94·20 %	31·20 %
	Koroškem	**Primorju**
„ 1830.	—	—
„ 1846.	30·— %	37·10 %
„ 1880.	29·70 %	32·60 %
„ 1900.	25·10 %	29·90 %

*) Odstevši Belokranjce.

Smo torej nazadovali na Štajerskem za 7 %, na Koroškem za 5 % in na Primorskem za 7 %.

Te številke že same jasno govore o nezdravih razmerah, v katerih živi narod, ki pada v svoji relativni moči vsled germanizacije in odseljevanja kot posledice slabih gospodarskih razmer, ki silijo narod drugam, ker domovina nima zanje kruha.

Pol stoletja se že borimo za slovensko narodno šolstvo in vendar označimo samo resnično dejstvo, če trdimo, da še danes ne razumeva in ne zna ceniti narod pomena in nalog narodnega šolstva. Šolstvo v Avstriji je danes zgelj predmet političnih bojev, kjer ne odločajo človeške pridobitve in izkušnje stoletij na polju pedagoškem, pri nas odloča in govori absolutno politična moč posameznih strank v parlamentu, politika države in politika cerkve, katerim vsem naj služi šola in le temu ne, komur je namenjena. Tako postaja v 20. stoletju v našem narodu šola najvišja kulturna institucija človeštva protinarodna in protikulturna. Ves naš šolski boj je ostal tam, kjer je bil pred desetletji, ne za korak nismo napredovali, in vsak dan nam prinaša novih porazov, h katerim pripomoremo sami z najboljšimi svojimi močmi.

Kakor se je globoko verstvo in naboženstvo v našem človeku ubilo in nadomestilo s celo vrsto mrtvih ceremonij, ki naj popeljejo človeka skozi to „ubogo, zapuščeno dolino solz“ k edinemu njegovemu cilju onkraj groba, tako je tudi šola našemu slovenskemu človeku le institucija, kjer se naj v prvi vrsti uči katekizma in nemščine, kar bi mu bilo še več potreba, da z zaprtimi očmi preroma grešni človek to življenje, tega se nauči že doma. To je tako vsa življenska modrost slovenskega človeka, začrtana sicer črno, ki pa tako globoko korenini v njegovi duši kot plod naše pretekle in sedanje šole. Pokaže se sicer večkrat v svetlejši luči, v lepših oblikah, ki mu jih izsili življenje in narava. A trajnega, večjega napredka v mišljenju in delu ni, brani ga država s svojim poneumnjevalnim, germazatoričnim sistemom, brani ga cerkev, ki se

LISTEK.

Jakobu Cepudru v spomin.

Prišlo je kakor klic iz daljav. Tajno vabeča znamenja so dvignila ptico. Tako je jela potovati v svojem neznanem hrepenenju. Daleč tam blešči vedno jasno nebo v mehki razkošni luči neznanega solnca. Zavel je topel dih iz onih krajev in lahni veter je prinesel seboj polno omamljajočega vonja.

Dvignila se je ptica visoko nad zemljo. Nad njo neskončna širjava nebes, pod njo stepa, a na obzorju bleščeča črta morja.

Brezmejnost vsepovsod! Ali te ne vznemirja gluha samota? Ptica plava dalje... Bog s teboj!

Solnce je zatonilo, stepa temni. Šelest stepnega bičevja in visokih trav je zazibal ptico v spanje. Sladak mir vlada nad spavajočo stepo...

Glej, nebo je zažarelo in poklicalo ptico iz spanja. Hrepeneče njeno oko se je uprlo v daljavo in ptica je že hotela razpeti krila. Naenkrat se je začul surov človeški glas moteč vesmir božanskega jutra. Predrzna roka je hotela zalučiti kamen proti potujoči...

Pustite njo, ki se je dvignila visoko nad zemeljska tla! Njeno srce je polno slutenj in hrepenenja po neznanem svetu, v katerem je večen mir... Ali seže vaša roka tako daleč? Poglejte njeno dobro ljubeznivo oko!

Ne, pustite! Oster kamen je zalučila predrzna roka.

Zakaj ste jo ranili? Ali je tolika vaša škodoželjnost? Ali hočete uničiti vero v dobroto človeškega srca, ustvarjenega po božji podobi?

Prestrašeno se je umaknila ranjena ptica v gostejšo, nepristopnejšo samoto. Videl sem, kako ji je tamkaj krvavelo srce... Ali tudi tja je priletel kamen za kamenom!

Skrivala se je ptica v žalosti, živela in popotovala v hrepenenju, strahu in slutnjah in vsa izmučena dospela do bleščeče črte večnega morja.

Tako je bilo zadnje leto Tvojega življenja, dragi tovariš! Tiho, globoko in malokdo je slutil Tvojo veliko bol. Kje si videl hvaležnost za svoje dobrote? Komur si skrivil le las? Bil si prvi, ki je priskočil na pomoč bednemu sotovarištvu, ki Te je spoštovalo in ljubilo kakor očeta.

Sedaj vlada sladak mir okrog Tebe in z vedno jasnega neba lije vsenaokrog mehka božanska luč nam neznanega solnca.

Ernest Šusteršič.

Pismo iz Ljubljane.

II.

Hvala lepa Vam, gospod urednik, za posredovanje med g. Gabrškom in menoj. G. Gabršek je namreč že odložil častno mesto učiteljskega zastopnika v mestnem šolskem svetu. Tu se vidi, kako velik je Vaš vpliv!

Sedaj pa Vam poročam še to, da sem kompetiral za nadučiteljsko mesto v Ljubljani. Ker je moderno, da se pritiskajo kljuke, kadar kdo kompetira, sem tudi jaz dejal cilinder na glavo in sem šel k gospodu, ki ima prvo besedo v deželi.

„Učitelj Pavliha!“ se predstavim.

„Hm!“ — Z enim očesom je zamižal, z drugim me je pogledal in takoj je vedel, po kaj sem prišel. Nasmejal se je in rekel:

„Tudi kompetent za nadučiteljsko mesto v Ljubljani?“

„Da, gospod!“

Ponudil mi je stol, potem pa je jel govoriti:

„Kompetentov je veliko — še več pa mnenj, komu gre pravzaprav to mesto.“

„Korporaciji, kakršna je dež. šolski svet, pač ne bo težko določiti, komu sodi to mesto, saj oddajaste službe vendar po gotovem principu!?“

„Po gotovem principu — hm — seveda — po gotovem principu postopamo vselej; toda naša korporacija ima v svoji previdnosti več principov — razumete? — En princip je n. pr., da se nekaterikrat oziramo na starost kompetentovo; drugi princip je, da se oziramo na zasluge, ki jih ima kompetent za nas!

boji prosvetljevanja narodovega. Tako sledijo in se hvaležno oklepajo naši ljudje „prijateljske“ roke, ki jim kaže le pot nazaj v laž in temo tako se vbija narodu življenjska energija, zmaguje sistem poneumnjevanja, da more nad narodom neomejno gospodaviti država in cerkev.

Leta 1902. in 1903. je priredila Anglija dve poučni potovanji v Ameriko proučevat tamkajšnjo šolo. Udeležili so se jih šolniki in voditelji delavstva, da bi uvideli, da tvori velik del gospodarske moči in produktivnosti države, ki ima toliko prirodnega bogastva in toliko nadarjenih mož, ravno amerikanska šola, katere cilj je svoboden razvoj individualnosti in priprava za življenje, ki je boj, ki tirja vedrega duha, zdravega razuma, ki ne gleda na življenje kot na skrivnostno pobožno romanje grešnega človeka, ki vidi v življenju dobo resnega in velikega stremljenja, kateremu ni začrtanih mej. — In pri nas? Mi ne poznamo narodne šole, ki bi vzgajala mladino v duhu narodnem v samostojne, ponosne člane naroda.

Na Dunaju se je vršila letos anketa o reformi šolstva, v parlamentu so se sprejemale resolucije za ustanovitev novih visokih in srednjih šol — na Slovenskem pa vlada propagira duševno nasilstvo nad stotisoči slovenskih otrok, in narod nima volje ne moči, da bi zlomil te suženjske spone, saj jih že skoro ne čuti več. Žalostne gospodarske razmere obračajo njegov pogled drugam, da ne vidi, kje tiči vir in početek vse bede, da ne vidi tega dobro premišljenega umora, ki ga vrši vlada na njegovem narodnem telesu. Iz tujih slik, iz tujega življenja mora sprejemati mlada duša že v ljudski šoli vse utise in misli, ne pozna svoje zemlje, svoje slovenske domovine, ne sliši ničesar iz narodove preteklosti, ničesar iz življenja svojih očetov.

Nimamo velike in slavne preteklosti, a imamo svojo slovensko preteklost, svojo zgodovino, ki pa je danes tuja in nepoznana naši šoli in naši mladini in tako oropana naša šola največjega narodno-vzgojevalnega pripomočka.

V tem oziru, sme li biti in more biti tudi slovensko šolstvo zares slovensko-narodno, o tem še danes razmotrivati, ko je to najprimitivnejše vprašanje že zdavnej rešeno, bi bilo nepotrebno tratenje časa. Imamo dovolj razvit književni in znanstveni jezik, imamo zadostno število slovenskih učnih moči in zadostno število slovenskih dijakov.

Slovenci tvorimo narodno-jezikovno enoto na Kranjskem, Primorskem, južnem Štajerskem in južnem Koroškem — to je naša slovenska narodna celina, kjer imamo vse predpogoje in pravice za razvoj in napredek na kulturnem in gospodarskem polju — naše zahteve so torej naravne in povsem upravičene. V tem pogledu ne more biti ne za nas ne za vlado odločilen nikak ugovor, nikak veto onih par procentov Nemcev, ki živijo na izključno slovenskem ozemlju in so v šolskem oziru naravnost prenasičeni. Njihovo nemško šolstvo se mora vkljub umetno vzdrževanemu importu nemških študentov iz vseh nemških kotov Avstrije v nemške „Studentenheime“ na Slovenskem (Celje, Maribor itd.) samo po sebi reducirati, brž ko smo Slovenci dobili svoje lastno šolstvo. — V teh svojih naravnih postulatih ne moremo več poznati nikakega kompromisnega polovičarstva, dovolj zla je že rodila za naš narod nemška in utrakvistična šola, ki pri nas ni nič drugega, ko domena vladnih germanizatorjev, ki vzdržujejo sistem korupcije na vseh poljih, kamor le sega na Slovenskem moč in oblast nemške vlade. Vkljub vsem poskušnjam in neštevilnim lastnim odpadnikom, ki se prodajajo vladi in nemštvu za drag denar in vodilne službe, nam kaže statistika, da nam vsaj v jedru in osrčju narodove sile niso mogli še germanizirati. Več sadov in uspehov rodi nemško šolstvo pri nas na polju poneumnevanja in vcepljenja absolutne toposti in pomanjkanja vsakega praktičnega smisla za življenje, ko pa na polju germanizacije. Tega nam ne pričajo številke statistike, o tem nam govori celo obupno zgodovina življenja našega naroda, vsa duševna stagnacija in konservatizem, vse ono duševno suženjstvo in servilizem, ki cvete in se razvija pri nas prav organično dalje od časov tlake in suženjstva, ki so za druge narode bili — za nas pa trajajo dalje in tiščijo narod k tlom, da ne more napredovati, kakor bi zahteval naraven njegov razvoj, odgovarjajoč njegovi legi in duševni zmožnosti. Od tod tako velik odtok naših delavnih moči v tujino, odtod oni velik procent naših moči v industrijskih in gospodarsko višje stoječih nemških centrih, ki nastajajo na Štajerskem, Koroškem in v Trstu.

Utrakvistična ljudska šola je neka posebnost, namenjena zlasti Slovencem. Leta 1880. je bilo okrog 1200 utrakvističnih šol v Avstriji, od teh jih pripada 18% na Slovence, torej nad 200. Sčasoma se je pa spoznalo, da taka šola vpliva slabo, in vsak narod je smatral za predpogoj svojega razvoja, da si je preskrbel šolstvo v svojem narodnem jeziku in narodnem duhu, padlo je število utrakvističnih šol na 400, le pri nas je ostalo pri starem in tako je prisojenih sedaj nad 50% dvojezičnih šol samo Slovencem, to je več kot polovica vseh v Avstriji.

Koliko energije se brezplodno potrati, na to nihče ne misli, ker smo vsi vzgojeni in vzrasli v takih šolah. Vzgojen s tujo kulturo, na tujem zavodu, kjer vedno čuti, da je nekak manj vreden človek, mu manjka povsod, manjka izraza, manjka poguma za delo. Tu leže vsi početki in vzroki naše površnosti, ki nas tira v propast!

Narodu prihaja korist le iz onih šol, ki jih vodimo v duhu našega naroda, v duhu njegove zgodovine in narodove kulturne samoraslosti. Hočemo, da se vzgaja naša mladina v duhu narodnem, v duhu prosvete in duhu napredka. Pomagano pa bo šoli in narodovi vzgoji v šoli malo, ako manjka šoli dela na znotraj, ki pripravlja in vstvarja modernega človeka, naj še bo pritisk vlade in cerkve tako silen. Naravna je torej zahteva naša po značajnih, globoko naobraženih, pedagoško svobodnih učiteljih, ki bodo umevali pozitivno šolsko-vzgojno delo, ki bodo umeli učiti mladino samostojno misliti, da se bo obogatilo čuvstvovanje in mišljenje mlade duše z zakladi narodove kulture, da ne bo več one praznote, ki jo danes polni neznačajnost, klerikalizem in renegatstvo, ki vodi k duševni degeneraciji in počasni germanizaciji.

Za pravilno in pravično presojevanje takoimenovanega „posestnega stanja“ nemškega na slovenskem teritoriju, podam v tabeli natančno sliko nemških jezikovnih otokov v kompaktni slovenski masi.

Po uradnem ljudskem štetju iz l. 1900. je štelo Nemštvo na slovenskem teritoriju:

1. Štajersko: Slovencev 409.531 — Nemcev 52.716 in sicer 27.154 Nemcev v mestih Maribor, Ptuj in Celje in 25.562 Nemcev v raznih sodnih okrajih v slovenskem delu Štajerske; slovenska manjšina v imenovanih treh nemških mestih znaša 6052 Slovencev.

2. Kranjsko: Slovencev 479.973 — Nemcev 28.177, izmed teh v Ljubljani 5423 Nemcev med 29.733 Slovencev.

3. Koroško: Slovencev 90.495 (25·0%) — Nemcev 276.829 (74·8%) v celi deželi.

4. Primorsko: Slovenci 212.978, Hrvati 143.602, skupaj 356.580, Italijani 384.159, Nemci 19.454. Izmed teh je naštetih v

Gorici: Slovencev 4754, Italijanov 16.112, Nemcev 2760,

Trst: Slovencev 24.679, Italijanov 116.825, Nemcev 8880.

Bilo je pa v Trstu oddanih pri zadnjih državnozborskih volitvah 8415 slovenskih in 8371 laško-liberalnih glasov, neštevši slovenskih socialnih demokratov, ki so glasovali za laško soc. dem. stranko.

Celotno Nemštvo na slovenskem ozemlju šteje torej:

28.177
52.716
19.454

100.347 Nemcev, odštevši Koroško, kjer se more govoriti o dovolj enotni slovenski celini, kar so pokazale tudi zadnje volitve.

To je torej numerična nemška moč, umetno vzdrževana od nemškega uradništva in razškropljena na toliko kosov in neznatnih delcev, da bi v naravnem razvoju morala že zdavno izginiti, da ne narašča in se ne krepi od slovenskih priseljencev, od nemškega šolstva, nemškega uradništva in onih naših inteligentnih ljudi, katere korupcija vladnega sistema spravlja v nemški tabor.

Preidimo dalje in konštatirajmo, kaj ima teh 100.000 „Nemcev“ (polovica renegatov, po večini takih, da še nemški ne znajo) in 1,192.780 Slovencev, ki prebivajo skupno na slovenskem teritoriju, Slovenci enotno-kompaktno, „Nemci“ razkropljeni in razdeljeni ponekod v brezpomembne manjšine, po drugod v umetno in krivično vzdrževane v nekaterih mestih in trgih.

Teh naštetih 100.347 Nemcev ima 7 realk, 9 gimnazij, 6 učiteljišč, okoli 14 meščanskih šol.

1,192.780 Slovencev pa ima na svojem teritoriju 4 utrakvistične višje gimnazije (Kranjsko) in dve nižji utrakv. paralelki, (Maribor, Celje) eno privatno realko v Idriji, ki jo šele letos prevzame v oskrbo država, eno utrak. moško učiteljišče (Ljubljana) in slov. učiteljiške paralelke ženske (v Gorici) in slov. višjo dekliško šolo v Ljubljani (mestna), ki se razširi v ženski licej. Na Štajerskem, Koroškem in Primorskem ni nobene slovenske meščanske šole. Slovenskih ljudskih šol je na Koroškem (90.495 Slovencev) 5, utrakvističnih — t. j. za Koroško germanizatorično poneumnevalnih 88. Nemških in ponemčevalnih ljudskih šol je na slovenskem celotnem ozemlju okoli 200, če onih niti ne štejemo, ki so (kakor na Štajerskem) oficijelno slovenske ali utrakvistične z nemško-nacijonalnim učiteljstvom, ki se rekrutira iz breznačajnih „štreberskih“ slovenskih renegatov, ki se jim s tem korakom odpre pot karijere.

Naša zahteva je popolno slovenske narodne šole, kot pogoj temeljitejše narodne naobrazbe ter kulturnega in gospodarskega razvoja.

Že danes imamo Slovenci kljub temu, da je srednja šola pri nas docela tuja — nemška — in torej težko dostopna slovenskemu dijaku 2726 slovenskih gimnazijcev in 705 slovenskih realcev.

Začetkom šolskega leta 1907/8 je bilo slovenskih gimnazijcev:

Kranjsko: 1493 (utrakv. gimnazije!)
Štajersko: 643 (samo nižji dve!)
Primorsko: 460 (nemško vse!)
Koroško: 100 (vse nemško!)
Drugod: 30.

Gimnazijcev imamo Slovenci še razmerno veliko, a vkljub temu še mnogo premalo. Če pa upoštevamo, da imamo tako neznatno število realcev (705!) potem vidimo, da število 2726 koncem leta 1907 zaostaja daleč pod normalo pri drugih narodih v Avstriji.

Vzrokov za to moramo iskati v prvi vrsti le v tujem šolstvu, ki naravnost ubijajoče ovira prouspeh dijakov in rodi direktno toliko mladih izgubljenih eksistenc.

Začelo se je tudi pri nas v novejšem času pod vplivom splošne prenapolnitve v službah akad. izobražencev misliti, da imamo preveč inteligentnega naraščaja, preveč dijaštva — to pa je docelo napačno in more razvoju in napredku narodnemu le škodovati.

Ojačimo svoje moči!

Nov udarec lopovstva pada na nas — piše levovska „Szakota“ — prsi križarjev udarjajo ob prsi naroda, ki se zvija od bolesti in bolečin. Niso še zaceljene rane, zadane Poljakom v Vrešnji, niso se še posušile solze krvniku izročenih otrok in že nas je zadel nov udarec iz rok barbarov. Nad onimi, ki so brez orožja, se lahko znašajo oni, ki ne poznajo človeških čuvstev.

Vendar prenašanje tega brutalnega preganjanja in sprejemanja udarcev groznih krivic, to vam je bolest nad bolestjo, otožnost, ki nadkriljuje slehrno otožnost.

Kakor že pravi Rûnvid k Gražini:

„Te iskre zanetijo požar v duši. Ta dim je napovodovalec groznega izbruha,“ tako smemo reči tudi mi, da je novi zakon, izdan od Prusov zoper Poljake, napovedovalec strašnih dni, borb neoborožencev s tlačilci, da so to iskre, ki hočejo zanetiti velik požar v duši naroda.

Vsekako pa nas ne ugonobe iskre, ki jih krešejo križarji, marveč nas le razvnemajo k obrambi in vztrajnosti.

Ne zatemni nam pogleda dim, zbirajoč se v črn oblak; ako pa je napovedovalec izbruha strašnih dni, pa naj nas dobi pripravljene za odboj zadanega nam udarca.

Ojačimo svoje moči za vztrajno in težavno delo, zakaj slehrno dejanje, ki ga danes zamudimo, utegne priti jutri prepozno.

Celo brez orožja v rokah se je moči časih zmagovito boriti.

Brez isker, ki netijo požar, je vendarle mogoče sežgati sovražnika, zarotivšega se na življenje drugega naroda.

Dalje v prilogi.

Tretji princip je, da se oziramo na spretnost in sposobnost učiteljevo, kar pa pride redkokdaj v veljavo. Četrti princip je ta, da se oziramo na osebno simpatijo, ki z njo vpliva kompetent na nas: njegov nastop, njegovo vedenje, njegova obleka itd. — razumete? Peti princip je princip protekcije; ta je jako važen za nas in se prav mnogokrat vpošteva, ker se na podlagi tega principa ustreže ne samo tistemu, ki službo dobi, ampak tudi njegovemu protektorju, kar je za nas večjega pomena kakor pa tiste zamere od strani propadlih kompetentov! Razumete?“

„Razumem! Torej, ker imate toliko in tako lepih principov, potem pa lahko mene nastavite bodisi že po tem ali po onem principu — kar je meni vseeno, ali mi podelite službo na podlagi principa št. 1., št. 2., št. 3. itd. — glavna stvar je, da službo dobim!“

„Bodite zagotovljeni, da bo dež. šolski svet postopal gotovo po svojem principu in bo gotovo tako ukrenil, da bo z a n j prav; vendar pa vam ne morem nič obljubiti, ker ne odločujem sam in ker je toliko kompetentov! Apropos, gospod Pavliha! — Vi poznate svoje kolege, in jaz bi rad dobil nekaj informacij o njih. Če nam podaste z a n a s dobrih in uporabnih informacij, potem se bi morda oziralo na vašo kompetenco na podlagi principa št. 2., ki govori namreč o zaslugah, ki si jih pridobi kdo z a n a s! Razumete?“

„Razumem! — Vendar pa moram pripomniti, da bi bil rajši imenovan za nadučitelja na podlagi kakega drugega principa, vsekako pa vam rad ustrežem glede informacij!“

On mi prinese konpetentno tabelo in me prosi, da naj povem o vsakem kompetentu, kar se mi zdi umestnega. Jaz začnem:

1. Bahovec Franc, to je mož, ki služi že 30 let na eniinisti šoli; ves čas je vestno služil in izpolnjeval natanko svoje dolžnosti. Priljubljen je pri občinstvu in pri otrokih in pripoznati se mora, da je izkušen in praktičen učitelj. Mož ima dve hiši v Ljubljani, kar gotovo ni v kvar reprezentanci mestnega nadučitelja!“

„Pardon, da vas motim,“ mi seže on v besedo, „ravno zato, ker je Bahovec bogat, so nekateri mnenja, da njemu ni treba te službe, da ne bi odjedal zaslužka drugemu, ki je bolj potreben kakor on!“

„Česar ne bi odjedal drugemu?“

„No, zaslužka!“

„Kakšnega zaslužka?“

„Funkcijske doklade vendar!“

„Funkcijske doklade? — Koliko pa znaša ta?“

„300 K na leto — za Boga!“

„300 K? To ne pride na dan niti ena kronica in za to bagatelo mora nadučitelj delati na dan 3 do 4 ure in ima poleg tega še vso odgovornost za ves zavod na svojih ramah! Oprostite, po mojem mnenju to ni zaslužek, in Bahovec bi nikomur zaslužka ne odjedel, pač pa bi obvaroval svojega sodruga od dela in skrbi, ki ni zanj nikakor plačan! Funkcijsko doklado bo treba zvišati, posebno če se podeli mesto meni!“

„Pa glede Bahovca so tudi mnenja, da je p r e d o b e r človek in p r e m e h k e g a srca; on ne bi mogel ustrahovati podrejenega učiteljstva.“

„To trdite prav! Bahovec je dober človek, mehkega srca — zato nikakor ne sodi za voditelja! Dober človek, mehkega srca — prosim Vas — kakšen vodja bi pa to bil!? Nazadnje bi imel še kako sočuvstvovanje s podrejenim učiteljstvom! Morda bi se celo tako daleč spozabil, da bi z učitelji občeval — ali celo jim katerikrat pokazal prijazen obraz! Pfff — tak nadučitelj, ki bi s prijazno besedo pa z dobrimi sveti vodil svoje učitelje — haha — take figure so bile pred sto leti morda šolski voditelji, a dandanes — prosim Vas za Boga — dandanes mora imeti voditelj energijo — energijo pravim, brezobzirnost, kakršno so imeli ameriški priganjači in pazniki sužnjev, nad katerimi so vihteli svoje biče — tak mora biti današnji nadučitelj, sicer ne pridemo nikamor. Bahovec pa je dober človek in ima mehko srce — zato je Bahovec od muh, in nikar se ne ozirajte nanj.“

„Saj se tudi ne bomo!“

„Tako je prav! — 2. kompetent je Razinger Anton, miren in resen mož, vesten učitelj. Služi že 35 let in je delaven na peda-

Da se le nobeno srce ne bi zaprlo v egojizem, da se le nobeden duh ne bi omadeževal z malomarnostjo!

Ojačimo svoje moči, da v resnici razderemo vse to, kar podpira prusko trgovino in obrtnijo in to bodi naša nravstvena in gmotna obramba.

Tu pojde več za to, da stopimo vsi v vrsto tega pasivnega odpora proti vsem nemškim izdelkom, kakor za to, da se otresemo nekaterih lastnosti. Tu pojde več za ono preziranje, ki naj velja nečimurni nemški družbi, kakor tudi za to, da izkušamo prebiti brez nemških „Blattov“ in „Bibliothek“.

Ali res nismo sposobni za to, da ustvarimo v svoji sredi zdravo in vztrajno organizacijo, ki naj bi bila naperjena zoper to, da bi v slehrnem poljskem društvu, v slehrni poljski hiši ne bilo več nemških časopisov. Ali mar ne bomo znali bojkotirati onih nemških prostorov, v katerih se nahajajo „Zeitunge“ na mizah? Saj nemški tisk, ki ga ne pokriva rdečica sramote zaradi takšnih postav svoje vlade, naj spozna, da za takšne postave mora žeti in bo žel samo preziranje.

Nahajajo se časih roke tako umazane, da se jih roke, ki so snažne, dotakniti ne morejo. Nahajajo se tudi duhovi tako nečimurni, da človek ne more imeti z njimi nič skupnega.

V sedanji dobi si Poljska lahko reče, da z barbari, živečimi v XX. stoletju, „noče imeti nič skupnega, zaraditega tudi proč s tem, kar je pruskega!

Ko je geslo enkrat izdano, je treba vztrajno delovati v človeški družbi v to svrho, da se to geslo tudi uresniči.

Zaraditega naj vztrajni ljudje osnujejo posebni davek v ta namen, da se olikajo vsi oni, ki rabijo v govoru nemške izraze, ki pošiljajo sinove na pouk v Berlin ali v Vratislavo, ki dajejo hčerke v nemške zavode, ki imajo po hišah nemške pestunje, ki sprejemajo pruske potnike v svoje kleti, ki se še s tisočerimi nitmi vežejo z narodom, ki niti človeškega imena ni vreden!

Takšen davek, ko bi se enkrat uvedel, zamore prinesti velik dobiček, in vinar pridobljen na ta način, nam pomore v boju z nemškim pritiskom v krajinah ob meji. Naj nas ne straši misel na težave in upor. Ako nastopimo vztrajno v vrsti slično lavi, izpulimo družbo izpod nemškega vpliva ter presekamo križarjem niti.

Zoper udarec, naperjen zoper pravice naroda našega, pa si ojačimo moči in branimo se.

Samo da se le nobenega srca ne bi polastil egoizem, da se nobeden duh ne bo omadeževal z malomarnostjo!

Zborovanje „Zaveze“ v Gorici in odkritje Gregorčičeve spominske plošče in spomenika.

Nedavno smo čitali, da namerava odbor za odkritje spominske plošče na Gregorčičevi rojstni hiši in nagrobnega spomenika, odkriti oboje dne 6. septembra t. l. Ker bi to odkritje bilo slovesneje, ako bi se ga udeležila tudi „Zaveza“, ki ravno one dni zboruje v Gorici, ali pa saj oni tovariši in tovarišice, ki nameravajo po zborovanju poleteti na grob našega planinskega slavčka, in teh ne bo malo, mislim, da bi bilo dobro, ako bi vodstvo „Zaveze“ stopilo v dogovor z omenjenim odborom v svrho, da bi se to odkritje preneslo za dva dni, t. j. na dan 8. septembra zjutraj. Glavno zborovanje „Zaveze“ bi namreč bilo v ponedeljek predpoldne. V ponedeljek popoldne, oziroma zvečer bi se odpeljali do sv. Lucije in Tolmina. Drugo jutro 8. septembra pa bi se peljali dalje na odkritje in v Beneško Slovenijo.

S tem bi sicer izpremenili prvotni načrt izleta, ali bili bi zato obilo odškodovani v činu, da bi mi, pijonirji prosvete, bili kolikor mogoče številno zastopani pri odkritju plošče in nagrobnega kamna našemu miljencu. Pokazali bi s tem, kako znamo ceniti naše genije. Saj narod, ki jih ne zna ceniti, ni vreden, da jih ima. Obenem mislim, bi to privabilo mnogo naših cenjenih tovarišev in tovarišic, da se udeležijo nameravanega izleta na Gregorčičev grob in v Beneško Slovenijo med naše brate-trpine.

I. S.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Za glavno skupščino „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki se bo vršila v dneh 6., 7. in 8. septembra letos v Gorici, so izvolila in prijavila delegate sledeča „Zavezina“ društva:

I. Tolminsko učiteljsko društvo:

1. Matija Kenda, nadučitelj v Volčah;
2. Fran Kašca, nadučitelj v Tolminu;
3. Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji;
4. Matej Mikuž, učitelj v Tolminu;
5. Josip Prijatelj, nadučitelj v Grahovem;
6. gospica Dragica Pavšič, učiteljica v Podmelcu.

II. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo:

7. Fran Ferlinc, učitelj v Šmarju pri Jelšah;
8. gospa Marija Ferlinc, učiteljica v Šmarju pri Jelšah;
9. gospodična Tilka Lecker, učiteljica v Slivnici pri St. Juriju ob juž. žel.

Namestnika:

1. gospodična Leopoldina Hotschewar, učiteljica v Šmarju pri Jelšah;
2. Pavel Flerè, nadučitelj pri Sv. Štefanu.

III. Sevniško-brežiško učiteljsko društvo:

10. Josip Pečnik, nadučitelj v Kapelah;
11. Ludovik Potočnik, učitelj na Dobovi;
12. gospa Terezija Potočnik, učiteljica na Dobovi;
13. Fran Srebernič, nadučitelj v Zabukovju;
14. Ignacij Supan, učitelj v Brežicah.

IV. Savinjsko učiteljsko društvo:

15. gospodična Bibiana Kolšek, učiteljica na Vranskem;
16. Ivan Kramar, učitelj v Braslovčah.

Namestnika:

3. gospodična Frida Zmerzlikar, učiteljica v Letušu;
4. Robert Senica, učitelj v Št. Juriju ob Taboru.

Prosimo vsa Zavezina društva, da vrnejo o pravem času izpolnjene društvene izkaze in prijavijo delegate, Zavezinemu blagajniku pa pošljejo udnino.

Priprave se marljivo in vsestransko vrše za dostojen nastop v Gorici. Posebno marljivo je na delu „Učiteljsko društvo za goriški okraj“, da sijajno sprejme udeležence XX. glavne skupščine.

Vsakdo, komur količkaj pripuščajo razmere, pohiti one dni v solnčno Gorico.

Vodstvo Zaveze

Luka Jelenc,
predsednik.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 6. avgusta t. l. v Gornjemgradu ob 11. uri v 4. razredu tamošnje šole.

Vzpored:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik in dopisi.
3. Poročilo o slavljenju društvene dvajsetletnice.
4. Predavanje: „Tudi pri pouku v telovadbi se je ozirati na praktičnost v življenju.“ Predava g. Burdian.
5. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje v Gorici.
6. „Svjetozor“ — praktično učilo. Razkazuje in razloži g. Šijanec.
7. Slučajnosti.

Po zborovanju je skupni obed v gostilnici g. Šarba.

Z ozirom na to, da je isti dan ob 10. uri ustanovni shod okrajnega društva za varstvo zanemarje mladine v veliki graščinski dvorani — je pričakovati, da se zbere takrat vse okrajno učiteljstvo v Gornjem gradu. Gostje k zborovanju kakor tudi k skupnemu obedu dobro došli!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje 6. dne m. avgusta ob 10. uri v „Narodnem domu“.

Dnevni red:

1. Zapisnik o zborovanju dne 4. aprila 1908.
2. Dopisi in sicer: a) dve resoluciji „Zveze“ v Celju; b) prispevanje doneskov za „Legov“ spomenik; c) oglaševanje pevcev, pevk in godbenikov za „Zvezine“ prireditve; d) „Najvišja zahvala“ „Zvezi“ za izraženo vdanost; e) predlog o izdanju plačnega zakona; f) predlog za okrajne šolske svete v zadevi učit. plač; g) sestanek slovanskih učiteljev v Pragi (9.—14. 8.); h) nabiralne pole v zadevi „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani; i) pristop k „Zvezi narodnih društev“; j) pristop k „Narodni založbi“ v Celju; k) pristop k „Haftplichtversicherung“. Poročevalec tov. Zinnauer.
3. Volitev delegatov za „Zavezino“ skupščino v Gorici.
4. Predlogi, nasveti i. dr.

Šoli in učiteljstvu naklonjeni gostje dobro došli!

Imenom odbora:

A. Požegar, t. č. načelnik.

Učiteljsko društvo za šentlenarski okraj zboruje v četrtek dne 6. avgusta t. l. ob 10. uri dopoldne v Sv. Lenartu po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Zelo zanimivo predavanje. 4. Poročilo o „Zvezi“. 5. Volitev delegatov za „Zavezo“. 6. Kako naj obhaja društvo 60 letnico presvetlega cesarja. 7. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši! Pokažite 6. avgusta t. l., da se zavedate svoje stanovske dolžnosti ter pridite vsi. Le v slogi je moč.

J. Kopič, predsednik.

Srednješolski vestnik.

** **Ruski jezik na krakovski gimnaziji.** Na neki krakovski gimnaziji se uvede ruščina kot obvezen predmet. V Galiciji biva zdaj mnogo poljske mladine iz Privislinskega okraja v Rusiji, ki bojkotira ruske šole. Ker bi pa ta mladina v Rusiji ne mogla dobiti služb, ako ne dokaže znanja ruskega jezika, je ustregla vlada željam ruskih Poljakov na omenjeni način ter jim dala priložnost, da se poljski mladeniči nauče ruščine. To je prvi slučaj, da se v Avstriji poučuje na javni šoli ruski jezik, ki so ga dosedaj vedno smatrali za nekako strašilo, dočim se ga Nemci, Francozi in Angleži pridno uče, ker je edini slovanski svetovni jezik. Morda pa se je začelo vendarle daniti v glavah avstrijskih birokratov?

** **Jesenski zrelostni izpiti** na moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani se vrše od 21. do 28. septembra.

** **Matura na celjski gimnaziji** se je vršila od 20. do 25. julija. Napravilo je izpite 55 maturantov, 8 z odliko.

** **Stoletnice celjske velike gimnazije,** ki so jo slavili prav v vsenemškem duhu minulo soboto v nemškem gledališču, se slovenski fantje na gimnaziji niso udeležili. Vsa čast mladim Slovencem, ki se niso pustili žaliti in so s svojo odsotnostjo ostro obsodili samonemški značaj te prireditve. Nemci se silno jeze, ker se ni udeležil stoletnice celjski glavar g. baron Müller. Ima pač več takta kakor oni, kar mu mora služiti le v čast.

** **Matura** na II. državni gimnaziji v Ljubljani se je vršila 20., 21. in 23. t. m. Izmed 22 kandidatov sta dva odličnjaka, dva reprobirana za pol leta, ostali „zreli“, deloma soglasno, deloma z večino glasov.

** **Sprejemni izpiti na slovenski gimnaziji v Celju.** Oglasilo se je k sprejemnemu izpitu 24 fantov, sprejetih je bilo 22 — toliko kakor lansko leto.

** **C. kr. umetno-obrtna strokovna šola v Ljubljani** je izdala poročilo o šolskem letu 1907/08. Zavod je obsegal nastopne oddelke: I. Zimske kurze za stavbne obrtnike (zidarje, kamnoseke in tesarje). II. Oddelek za šoloobvezne dečke z dvema razredoma. III. Dnevno šolo za obdelovanje lesa s strokovnimi oddelki za a) stavbno in pohištveno mizarstvo. b) strugarstvo, c) rezbarstvo, d) kiparstvo. IV. Javno risarsko šolo za mojstre in pomočnike. V. Dnevno šolo za umetno vezenje in čipkarstvo s strokovnimi oddelki a) za umetno vezenje, b) šivanje čipek, c) pletenje (klekljanje) čipek. VI. Javno risarsko šolo za deklice. — Na zavodu je poučevalo poleg ravnatelja 9 profesorjev in učiteljev, 4 učiteljice. 3 delovodje in 8 pomožnih učiteljev. Obiskovalcev (rednih in hospitantov) je bilo v začetku leta 269, koncem leta pa 179. Izmed rednih učencev jih je zdelalo 115, pri 10 je bil nepovoljen uspeh. Odhodno spričevalo je dobilo 12 obiskovalcev. Slovencev in Slovenk je bilo 157, Nemcev 20 in 2 Hrvata.

** **Madjarska gimnazija v Osjeku.** V Osjeku zgradi ogrska državna železnica poslopje za madjarsko nižjo gimnazijo. — Vse to se dogaja pod tistim baronom Rauchom, ki ga Frankovci kraj vsega svojega velikohrvaškega radikalizma slave kot pravega hrvaškega bana. So pač vredni drug drugega: Rauch, Madjari in — Frankovci.

Politiški pregled.

* **Kdo bo predsednik avstrijske delegacije.** Letos se ima za predsednika avstrijske delegacije voliti član gosposke zbornice. Kandidatje so trije: dr. Baerenreither, vitez Madeyski in baron Gautsch. Po dosedaj običajnem modusu bi moral biti izvoljen doktor Baerenreither kot član levice, ker sta v preteklih sezijah to mesto zapored zavzemala člana središča in desnice. Zakaj se stranke sedaj nočejo več držati prejšnjega modusa, ni znano. Delegati gosposke zbornice so imeli te dni sejo, da se sporazumejo glede predsednika. Pravijo, da bo izvoljen Madeyski.

* **Naslov justičnih in sanitetnih svetnikov.** V jubilejskem letu bodo posamni zdravniki in odvetniki odlikovani s podelitvijo naslova justičnih, oziroma sanitetnih svetnikov. Odvetniškim in zdravniškim zbornicam se bo dala prilika, da se posvetujejo o tem vprašanju. Splošno prevladuje mnenje, naj bi se s tem naslovom odlikovale samo take osebe, ki so se po dolgoletnem poklicu izkazale vredne za tako

---

goško-literarnem polju. Prej je izdajal v zvezi z Žumrom, sedaj pa z Gabrškom učne knjige.

3. Cepuder Jožef, marljiv kot mravlja, živi in dela le za šolo in družino.

4. Bele Ivan, inteligenten in duhovit učitelj. On ima izpit iz francoščine in poučuje tudi ta jezik.

5. Bezlaj Jožef, zaslužen učitelj, ima meščanski izpit, delaven na literarnem polju. Bil je že nadzornik in je mojster v svoji stroki.

6. Režek Juraj, učitelj, ki ima poleg pripravniške tudi gimnazijsko maturo. Predsednik deželnega učiteljskega društva; ima torej zaupanje vsega kranjskega učiteljstva. Kot učitelj jako marljiv in celo tako neumen, da hodi ob nedeljah popoldne v šolo zvezke korigirat.

7. Pretnar Jakob — stara korenina, bil je že nadučitelj in povsod je ščitil svoje podrejene učitelje. Imel je med učiteljstvom najlepšo — zastopnost in kolegialnost, ki jo je pa dosegel z ljubeznijo. Mož je vztrajen in neumorljiv govornik; on zvrta s svojim govorom če je treba, luknjo v trebuh; torej porabljiv človek.

8. Levec Janez, reformator slovenskega lepopisnega pouka, izboren učitelj — mož samostojnega mišljenja.

9. Kleč August, inteligenten človek, učitelj, ki govori perfektno tri jezike: slovensko, nemško in laško. Denarja ima kakor smeti.

10. Trošt Franc, delaven na šolskem in glasbenem polju. Izboren glasbenik in ženij glede izdelovanja učil. On izdeluje iz starih gumbov, polomljenih dežnikov itd. prav uporabljiva učila.

11. Jelenc Luka, predsednik „Zaveze“, učitelj. ki ima meščanski izpit in človek, ki se nikdar ne prelevi. Kakršnega mnenja je bil pred 30 leti, takšnega je še danes.

12. Furlan Jakob, priden učitelj, reformator telovadbe, jako prijazen človek.

13. Kecelj Alojzij, mož, ki ima glavo na svojem mestu. Priden in vesten učitelj, star vojak, je pomagal Bosno in Hercegovino „notjemati“. Tvegal je že kri in življenje za cesarja.

14. Gale Franc, mož, ki dosedaj še ni ničesar storil, kar bi se mu moglo v zlo šteti!

15. Likozar Anton, občinski svetnik, ki imponira s svojim odločnim nastopanjem ljubljanskemu občinstvu. Mož je bil tudi vojak in se je udeležil okupacije Bosne!

16. Jegl...

„Dovolj!“ me ustavi gospod. „Ne govorite dalje! Iz teh petnajstih kompetentov ne bomo nobenega izbrali!“

„Seveda ne“, — odgovorim jaz — „ozirali se boste vsekako name! Iz mojega poročila ste lahko povzeli, da so to ljudje, ki nimajo pravih svojstev za nadučitelja. To so vsi ljudje, ki drže še sedaj na značajnost, ki pravijo o kolegialnosti in medsebojni ljubezni in ki govore še o narodnosti in veri. Mene poglejte! Jaz sem to že zdavnaj vrgel med staro šaro; zatajil sem že narodnost pa tudi vero in zatajim, če je treba, oboje skupaj. Taka so moderna naziranja in jaz se jih držim. Res je, da nimam dosedaj nikakih zaslug, ne takih, ne takih, pa to nič ne dé, zaslug si lahko pridobim s tem, da bom Vam vdano služil, kakor pokoren sluga, in pa s tem, da bom — zagotavljam Vas — najstrožje postopal z učiteljstvom in v kali zamoril takoj vsako prosto misel, ki bi se znala pojaviti v tej ali oni učiteljski glavi. — Učiteljstvo se bo naučilo pod mojim vodstvom, da ne bo mislilo s svojimi možgani, ampak da bo sveta edino le moja misel!“

Tako in enako sem govoril h gospodu. Kakor sem zapazil, so napravile moje besede najboljši vtisk na gospoda in zato sem preverjen, da bom preskočil vseh 15 navedenih kompetentov.

Kadar se to zgodi, Vam poročam, gospod urednik; do tedaj pa mi ostanite zdravi!

Na zdar!

Vaš

Pavliha.